

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbo brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdanje „EDINOSTI“ stane: celotno letno K 5.20, pol leta 2.60. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredniško listo. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo. Naročnino, oglašje in reklamacije je pošiljati na upravo listo. UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konsorcijska lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcijska lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18. Poštno-hranilnični račun št. 841.652. TELEFON št. 11-57.

Politično društvo Edinost

vabi na

javen shod

ki se bo vršil v nedeljo

dne 29. novembra t. l.

ob 10. uri dopoludne

v gledališni dvorani

Narodnega doma v Trstu

s sledečim vporodom:

Tržaško Slovenstvo in socialna demokracija.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

BRZOJAVNE VESTI

Novi dalmatinski vojni red.

TRST 25. — Glavno ravnanstvo avstrijskega Lloyda razglasi, da stopi z dnem 17. decembra v veljavo novi dalmatinski vojni red. Od tega dne bodo po trikrat na teden vozili brzi parniki iz Trsta v Kotor in nazaj. Iz Trsta bodo odhajali parniki vsak torek, četrtek in soboto ob 8. uri zjutraj. Službo bosta opravljala oba nova parnika s tremi vijaki „Baron Gautsch“ in „Princ Hohenlohe“.

Iz slovanskih parlamentarnih krogov.

DUNAJ 25. Minister Začek je na povabilo prišel danes v klub češke agrarne stranke. Pozdravil ga je načelnik kluba Udržal. Minister je prošil, naj ga klub podpira. DUNAJ 25. „Slav. korresp.“ poroča, da je češka agrarna stranka sklenila povabiti vse slovanske stranke brez razločka na skupen shod, na katerem bi se posvetovala o predlogi glede aneksije Bosne in Hercegovine.

DUNAJ 25. Koresp. „Zentrum“ poroča, da se je posl. Kramar odpovedal predsedništvu v „Narodnem klubu“.

Delegacijski sklepi sankcionirani.

DUNAJ 25. „Wiener Zeitung“ je objavila sankcionirane sklepe delegacije državnega zbora.

Avstroogrski poslanik v Carigradu pojde na dopust.

DUNAJ 25. Avstroogrski poslanik v Carigradu markiz Pallavicini pojde na kratek dopust. Govorice, da bo odpoklican, se ne potrjujejo.

Deputacija bosanskih katolikov na Dunaju.

DUNAJ 25. Včeraj o polnoči je prišla semkaj pod vodstvom nadškofa Standerja poklonstvena deputacija katolikov Bosne in Hercegovine. Na kolodvoru so deputacijo vsprejeli zastopniki dunajske občine, finan-

čnega ministerstva in drugi. Členi deputacije so se potem odpeljali v določene jim hotele. Vlak, s katerim se je vozila deputacija, je imel 5 ur zamude.

Dogodki na dunajskem vseučilišču.

DUNAJ 25. Visoko šolo za poljedelstvo so včeraj zaprli.

DUNAJ 25. Dansnji predpoludanski bumel nemških dijakov se je izvršil mirno. — Ministerski predsednik Biekerth bo konferiral danes s posl. dr. Conci-jem in baronom Malfatti-jem.

Dijaške demonstracije v Italiji.

RIM 25. — Dijaki vseučilišča, licejev in tehničnih zavodov so imeli danes predpoludne v vseučilišni zgradbi shod, na katerem so protestirali proti dogodkom na dunajskem vseučilišču. Po govorih prof. Trincerija in nekoga dijakov iz Trsta je bila sprejeta tozadna resolucija, nakar so dijaki zapeli patriotične pesmi. Odpustništvo 4 dijakov s profesorjem Trincerijem na čelu je potem skozi skrivna vrata odšlo s vseučilišča in poneslo resolucijo rimskemu županu. Dijaki so hoteli deputacijo spremiti, vendar jim je to branila straža, ki je bila zasedla vsa vrata vseučilišča. V zvezi temu so dijaki, zapustivši v malih skupinah vseučilišče, dobiteli deputacijo in jej sledili do kapitola. Ker je bil trg pred kapitolom zaseden od vojakov, so se dijaki podali na trg Venezia, kjer so priredili hrupne demonstracije. Redarji so ponovno razgnali demonstrante. Sicer se ni pripetilo nič posebnega.

RIM 25. — Dijaške demonstracije so trajale vse popoldne in sicer na trgu Montecitorio, kamor so dospeli demonstrantje po zaključku zbornice, in trgu Colonna.

Več dijakov je bilo aretiranih. Demonstracije so bile tudi v Bologni, v Napolju in v Turinu.

Italijanska zbornica.

RIM 25. Danes se je zopet sestala zbornica. Predsednik je slavil spomin poslanca umrlih v mnolem poletju, izlasti Rossini-ja in Biancheri-ja. V znamenje žalosti je bila potem seja zaključena.

Parnik zgorel. — Mnogo oseb utočilo.

MALTA 25. Parnik „Sardinia“ neke italijanske družbe, ki je bil z raznim blagom namenjen v Aleksandrijo, je začel goreti morsko miljo daleč od pristanišča. Potočki in posadka so vsled nastale panike skočili v morje. Ker je bilo radi močnega vetra reševanje oteženo, jih je od 200 potnikov in posadke mnogo utočilo.

MALTA 25. (Reuterjev biro). Do 3. ure pop. so potegnili iz morja nad 40 trupel potnikov in moštva s parnika „Sardinia“, med njimi trupo kapitana, ki je ostal do zadnjega trenotka na svojem mestu. Sodi se, da je nastal ogenj v sprednjem skladišču, kjer je bilo nakopičenega mnogo blaga. Na ladji je bilo 11 Evropejcev in 140 Arabcev.

Francoska zbornica.

PARIZ 25. Zbornica je na današnji predpoludanski seja nadaljevala debato o proračunu vojne mornarice. Poročevalec Chaumet je izjavil, da se je iz njegovega poročila izvajalo pretirane posledice. Moštvo in častniki so vredni zaupanja dežele. Obstoječi floti je

zastorom; solnčni žarek, ki je prodiral skozi zastor, je oblival z mehko svetlobo njene gostolake zlate lase, njen deviški vrat, okrogla ramena in nežna, mirno dihaajoča prsa.

Gledal sem jo — in kako draga in bližnja mi je postajala! — Zdelo se mi je, da jo poznam že davno in da nisem pred njo ničesar poznal, ničesar doživel... Nosi-la je tenko že ponošeno obleko s predpasnikom; bilo mi je kakor da bi moral pobožati vsako gubo te obleke in tega predpasnika. Sprednji konci njenih čizem moleli so izpod njene obleke; z obožavanjem bi se pripognil k tem čizmam... In glej, jaz sedim pred njo — sem pomislil — ž njo sem se seznanil... kaka sreča, moj Bog! Toliko da nisem skočil na stolu po konci same radosti; ali poceptal sem le nekoliko z nogama, kakor otrok, ki se polakomi.

Bilo mi je ugodno, kakor ribi v vodi in jaz bi nikdar več ne bil šel ven iz te sobe, ne zapustil tega mesta.

Njene trepalnice so se počasi odprle in zopet so zasijale pred mano njene svetle oči — in zopet se je zasmehljala. — Kako me gledate — je spregovorila počasno in zagrozila mi s prstom. Zardel sem... „Ona vse razumeva, ona vse vidi“, šililo mi je skozi glavo. — In kako ne bi ona razumevala vsega in ne videla vsega!

treba dati vso njeno polnomočje. Nemčija je dala vsem državam izgled jednote na morju. Anglija se še ni odpovedala svoji vrhovni oblasti na morju. Japonska in Združene države se ne odpovedo močni mornarici. Zbornica odloči, naj li Francija pade na 5. ali 6. stopinjo.

Šola se je podrla.

TUNIS 25. V Kefu se je podrla nova hiša in pokopala pod razvalinami sosedno arabsko šolo. Okrog 20 arabskih otrok je bilo zasutih. Dosele je našli tri mrtve in tri težko ranjene šolarje.

Vrtinci v Severni Ameriki.

LITTLE ROCK 25. (Nem. kab. družba). V Arkansasu je vsled vrtincev zgubilo življenje 50 ljudi. Razdejanih je bilo mnogo vasi, med temi kolonije Hency.

Turčija odklonila zvezo s Črnogoro.

CARIGRAD 25. — Čuje se, da je črno gorski general Vukotić v nekem razgovoru v stanovanju velikega vezirja stavil formalen predlog za turško-črnogorsko zvezo, kar je pa veliki vezir odklonil, češ, da ne bi od take zveze imela Turčija nikake koristi.

Nemški državni zbor.

BEROLIN 25. Državni zbor je nadaljeval razpravo o interpelaciji glede rudniške nesreče v Radbodu pri Hammu. Posl. graf Kanitz je izjavil, da koplje 50.000 delavcev premog, ki se ga prodaja Angleški. Delavci se odteguje drugim poklicem, da se tekmujejo industrijo zalaga s premogom po ceni.

Revolucija na Haiti.

NEW-JORK 25. Kakor poročajo iz Port-au-Prince, narašča revolucionarno gibanje. Mestici Acquin in Jeremie sta se izjavili proti vladi. Ministra za unanje stvari so revolucionarji ujeli in ga baje ustrelili.

Iz Perzije.

TEHERAN 25. (Reuterjev biro). Angleški in ruski odposlanec sta v nedeljo uložila energičen protest proti šahovem proglasu, v katerem je hotel izjaviti, da noče sklicati parlamenta. Nekoliko iztisov proglasa je bilo strganih s šahovih oglov in mošej. Na poslaništvih so zadovoljstvom vsprejeli na znanje da je šah poslušal dobre navete.

Iz Maroka.

TANGER 25. (Reuterjev biro). Mulej Hafid je bil v Casablanci proglašen sultanom.

Postdam 25. Cesar Viljem se je prehladil in je moral radi tega tudi danes ostati v postelji.

Karlingen (Lotaringija) 25. Štrajk v premogovniku Marlenbach traja dalje. — Od 3330 delavcev se jih je danes spustilo v rov le 529.

Ogrski državni zbor.

BUDIMPEŠTA 25. Predlog posl. Hoit-sy-ja in tovarišev, naj se proračunska debata vrši najinim potom, je bil vsprejet s pretežno večino. Vled tega sklepa stopijo v veljavo poostrene določbe poslovniika, sklenjena minelo spomlad. Ena teh določb omogoča, kakor znano, da se seja znatno podaljšajo. Večina stavi še na današnji seja predlog, da se seja podaljšajo na osem ur. Nato je zbornica

Naenkrat je v sosednji sobi nekaj potrkalo — zazvenela je sablja.

— Zjina! je vskliknila v vsprejemnici kneginja — Bjelavzovrov ti je prinesel mačico.

— Mačico! je vskliknila Zjinajida, bliskom vstala s stola, vrgla klobčič meni na kolena in utekla ven.

Tudi jaz sem vstal, položil štrečno volne in klobčič na oboknice, vstopil v vsprejemnico in sem se začuden ustavil. Sredi sobe je ležala z razširjenimi tačicami marogasta mačica; Zjinajida je stala pred mano na kolenih in ji je previdno privzdigala gobček. Zraven kneginje je bilo videti plavalasega in kodrastega korenjaškega huzarja, rudečega čela in izbuljenih oči, zaslonivšega skoraj vso steno med oknom.

— Kako je smešna! je ponovno vsklikala Zjinajida; — in njene oči niso sive, ampak zelene, in kako velika ušesa! Hvala vam, Viktor Jegorič! Vi ste jako ljubeznivi.

Huzar, v katerem sem spoznal enega mladih možkih, ki sem jih videl prejšnji večer, se je nasmehnil in priklonil, pri čemer je udaril skup z ostrogami in zažvenketal s kolci sablje.

— Vi ste izvolila sinoči reči, da želite imeti marogasto mačico z velikimi ušesi... Evo, iztaknil sem jo vam. Be-eda — zakon. — In zopet se je priklonil.

nadaljevala generalno debato o proračunu. — Posl. Lukaciu (Romun) je odklonil proračun, ker ne zaupa vladi, ki vodi sovinstično politiko, kar je za Ogrsko največa navarnost.

Narodnostne razmere v Avstriji so mnogo ugodnejše nego na Ogrskem.

Predsednik zbornice je izjavil, da se bo o predlogu glede podaljšanja sej glasovalo po imenih. — Minister za notranje stvari Andrássy je odgovoril na interpelacijo glede zlorab pri izseljevanju. Zbornica je vzela ministrov govor na znanje. — Posl. Bozoky (neodvisna levice) je utemeljeval interpelacijo glede različnosti besedila aneksijske predloge, ki pride pred avstrijsko zbornico in tozadevne ogrske predloge.

DOGODKI NA BALKANU.

BOSNA.

Bosanske deželnozborske volitve.

Bosanska deželna vlada je že dovršila, kakor javljajo iz Sarajeva, novi deželni red in volilni red za bosanski deželni zbor, ter je omenjene zakonske načrte predložila ministerstvu za unanje stvari, ki dostavi obe predlogi avstrijskemu in ogrskemu ministerstvu. Ko izrečejo ministri svoje mnenje, bosta predlogi predloženi v najvišjo sankcijo. Sodi se, da bo volilni red razglašen že meseca januarja 1909. Volitve se bodo bržkone vršile na spomlad in ne še le leta 1910. Bosansko-hercegovski deželni zbor se torej sestane že meseca aprila ali maja. Ako nastanejo mejtem kake ovire, bo deželni zbor sklican najpozneje na jesen.

Je-li Rusija vedela za aneksijo?

Pod tem naslovom je priobčil list „Rusko Slovo“ uvođen članek, v katerem pravi, da je na razgovoru z nekim visokim uradnikom v ministerstvu za unanje stvari zvedel, da je Rusija bila oficijelno obveščena o aneksiji Bosne in Hercegovine tri dni prej, nego je bila aneksija proglašena.

Hrvatska akcija v Bosni.

V soboto se sestane v Travniku ekelek odbor hrvatske narodne zveze. Na dnevnem redu je več kulturnih in gospodarskih vprašanj. Ni izključeno, da bo na seji govora tudi o predstojećih volitvah.

BOLGARIJA.

Pogajanja med Turčijo in Bolgarsko.

Carigrad 25. Na včerajšnji seja so turški in bolgarski delegatje razpravljali vprašanje Vakufa in turških občin v Bolgariji.

TURČIJA.

Carigrad 25. „Tanin“ poroča, da krožijo od včeraj govorce o ministerski krizi. Po teh govorih ostane Kiamil paša na svojem mestu, nekateri ministri odstopijo.

Protuavstrijski bojkot.

Turški trgovci so sklenili bojkotirati vse avstrijske poštne postaje v Turčiji.

Italijansko vseučilišče v Trstu.

Iz Zagreba, 25. novembra.

Jutranji „Obzor“ današnja ta-le članek: Dvajset streliv iz samokresa in štirideset ranjenih vseučiliščnikov na Dunaju. Demonstracije v pokrajini in po tržaških ulicah, in

Mačica je tiho zamijavkala in jela njuhati po podu.

— Lačna je! je vskliknila Zjinajida. — Bonifacij! Sonja! Prinesita mleka!

Sobarica, v stari rumeni obleki in s zbledelo rutico okoli vratu, je vstopila se skledico mleka v roki, ki jo je postavila pred mačico. Mačica se je stresla, zamijavkala in jela lizati.

Kako rožnat jeziček ima, je rekla Zjinajida, sklonivši glavo skoraj do tal in motreča mačico od strani do tik pod nosom.

Mačica se je nasitila in jela presti, mično pregibaje tačice. Zjinajida je ustala, obrnila se proti sobarici in rekla ravno-dušno! Nesi jo ven!

— Za mačico — ročico, je spregovoril huzar, se namuznil in zleknil ves svoj krepki život, napeto stlačen v novo uniformo.

— Obe, je odvrnila Zjinajida in stegnila proti njemu roki. Dočim ji je poljubljaj, me je ona pogledavala čez ramena.

Stal sem nepremično na enem in istem mestu in nisem vedel, naj bi se li smejal, naj bi li spregovoril karkoli, ali pa kar molčal. Na enkrat mi je skozi odprta vrata vsprejemnice delal v oči postava našega sluga Fjodora. Delal mi je znamenja. Mehanično sem stopil ven k njemu. Kaj hočeš? sem vprašal.

(Dalje.)

PODLISTEK.

Prva ljubezen.

Povest Ivana Sjergjejeviča Turgjenjeva.

Iz ruščine prevlel dr. G. G.

Akoravno mi je bilo jako prijetno, da je ona z mano govorila tako odkritosrečno, vendar sem bil nekoliko užaljen. Hotel sem ji pokazati, da nima opravka z dečkom; napravil sem kolikor možno neprijeten in resen obraz ter spregovoril: — Seveda, vi mi jako ugajate, Zjinajida Aljeksandrovna; nočem tega skrivati. Pomajala je počasi z glavo.

— Imate-li vzgojitelja? vprašala je naenkrat.

— Ne, že davno nimam vzgojitelja. Lagal sem se; niti mesec ni pretekel, odkar sem se razstal s svojim Francozom.

— O! saj vidim — vi ste že jako velik. Udarila me je na lahko po prstih.

— Držite roki ravno! — in ona se je marljivo lotila namotavanja klobčiča.

Okoriščal sem se s tem, da ona ni povzdigala oči ter sem jo jel opazovati, s prva skrivaj, potem vedno smejeje in smejeje. Njen obraz zardel se mi je še mičnejši, nego prejšnji večer; vse je bilo na njem tako nežno, umno in milo. Sedela je s hrbtom proti oknu, zagrnjenemu belim

potem grožnje italijanskega novinstva iz krajev! To so zadnje vesti z bojišča za italijansko vseučilišče v Trstu.

Mi bi se omejili na subo kroniko, ako ne bi imeli zabeležiti tudi ta dva pojavi: na Dunaju — tako vsaj poroča „Piccolo“ — so z italijanskimi dijaki začeli simpatizirati nekateri slovanski dijaki, v Trstu pa se italijanski demonstrantje zbirajo pred našo šolo in kričijo: Abbasso (doli) iščavi, morte (smrt) aiščavi!

Verujemo v iskrenost tržaške ulice, a tudi to, da ta ulica sledi migljamem političnih voditeljev.

Italijansko šolsko politiko v Primorju smo oslikali stokrat, naš zaključek je bil vedno isti: dokler bo v teh krajih potrebna družba sv. Cirila in Metodija po krivdi italijanske gospodujoče stranke, doslej se italijansko vseučiliščno vprašanje v Trstu ne sme rešiti!

Mi hošemo ljudskih šol. Dokler ne bo teh, ne sme biti v Trstu italijanskega vseučilišča!

Ali slovanski zastopniki v dunajskem parlamentu bi nam mogli pripomniti: ako pa nam naloži politični položaj, taktična oportunist, da se oddolžimo Italijanom?

Odgovarjamo jim: drago bi plačali tudi najmanjšo pomoč, ki bi jo nudili Italijanom! Kajti njim je sedaj samo do vseučilišča v Trstu, a ko bi dobili to, potem se bodo zopet vedno in vsem strinjali z Nemci, da kratijo pravice Hrvatov in Slovencev na vztočni obali Jadrana!

Italijani občutijo sicer tudi nemško prodiranje, ali njim se zdi najpogostejše, da odbijajo od sebe jarm, ki jih že davi. Za Italijane so Nemci bodoča nevarnost, mi Hrvatje in Slovenci smo jim nevarni že danes. Nemci morajo šele vzvajati, mi pa moramo le dobiti nazaj, kar je bilo že naše. Nemci morajo šele umetno priti na Jadran mi pa smo pa tu že od domovine.

Ne bodimo torej kratkovidni. Mi imamo v roki dragocen zalog — naj ga odkupijo za pošteno ceno.

Ali so pa naše zahteve pretirane? — Ljudskih šol hošemo! Vprašujete se: za koga? V Trstu, v mestu sames vzdržuje sedaj naša šolska družba 15 razredov ljudskih šol s približno 1000 učencev. A potem: kje je sloven, pripravnica, kjer se naši otroci pripravljajo za srednje slovenske šole?!! A koliko je naših otrok po neštevilnih nemških ljudskih in srednjih šolah? (Koliko jih je po italijanskih! Op. ured. „Ed.“). Ako rečemo, da je v Trstu do 4 (štiri) tisoč naših otrok, ki bi jim italijanski paše morali preskrbeti šole, nismo našli preveč.

O Goriški in Istri ne govorimo. Saj veste, koliko treba družba, da vsaj siromaški odpomore italijanskim krivicam!

Ako pogledamo le na italijansko šolsko politiko nasproti nam, moramo priti do naravnega zaključka, da je vsem slovanskim poslancem v dolžnost, da na reševanju italijanskega vseučiliščnega vprašanja iznašajo tudi našo šolsko mizerijo.

Kajti tu gre za stvar, od katere to odvisni nadaljni naši uspehi in Primorju! Brez narodnega šolstva ni za pet da dalje!

Ako pa dobimo v Trstu potrebne nižje šole, pridemo tudi do srednjih. Ali tedaj se bo videlo tudi, kako bo izgledalo to italijansko vseučilišče!

Ali borba italijanskih dijakov nam vsiljuje vprašanje: kaj pa je z izpiti in rigorozni zagrebeškega vseučilišča za „avstrijske“ vseučiliščneke?

Ne pravimo mi, da treba streljati iz samokresov, niti da treba križati palice. To ne, ali dolžnost našim poslancem bo, da tudi to naše vprašanje spoji z vprašanjem italijanskega vseučilišča.

Toliko polagamo na srce posebno onim hrvatskim poslancem, ki goje preveč pesniških simpatij za Italijane. To je vprašanje črne nevolje, postulat našega narodnega bitja, najostreje orožje v tej borbi v naši hiši. Naj se nam prizna domačinstvo, da ne bomo več ščavi (sužnji), potem bomo znali biti tudi velikodušni.

Ali sedaj se držimo dileme: ali nam ljudskih in srednjih šol, ali v ine dobite italijanskega vseučilišča v Trstu!

Boj Ogrske za gospodarsko neodvisnost od Avstrije.

II.

Razvoj Ogrske od leta 1867 do letos je jako velik. Pred štiridesetimi leti se je vozilo na leto na njenih železnica 3½ milijona oseb, sedaj 96 milijonov. Tedaj je izvozila na leto za 3 milijone ton tovarov, sedaj jih zvozi za 56 milijonov ton. Leta 1867 je imela eskontiranih menic za skupno svoto 82 milijonov kron, čez štiri desetletja iznaša ta svota že 2681 milijonov. Svojo industrijsko produkcijo je zvišala v zadnjih desetih letih za okrog 200 milijonov kron.

Ta napredek bi bil krassen, da se niso istočasno tudi druge države uprav neverjetno razvijale. Relativno je dosegla torej Ogrska le malo.

Tista točka, okoli katere se suče danes ves svet, je industrija. Narod, ki ima slednjo mogočno razvito, gospodari nad drugimi. In ravno na tem prevažnem polju, od katerega — lahko se tako reče — zavisi danes

eksistenčno vprašanje premnogih narodov, je Ogrska zelo šibka. Njeno prebivalstvo ima v industrijska podjetja malo zaupanja, kakor pač vsak agraren narod. Zelo očitno se nam kaže to dejsvo, če primerjamo hranilne vloge, ki so iznašale na Ogrskem pred štirimi desetletji 145 milijonov kron in iznašajo danes nič manj nego 2681 milijonov kron. Tako malo je zaupanja v investiranje glavnice v produktivna podjetja industrije. Samo po sebi sledi, da je skoro ves ta kapital domača last; kar je naloženih glavnice v raznih podjetjih, so izvečine — tu denar.

Ker ni bilo doma sposobnih ljudi, ki bi se umeli na industrijska podjetja, ali ker je manjkalo drugim primerne podjetnosti, je prišla s tem Ogrska v veliko kalamiteto, iz katere si je hotela pomagati na umeten način.

Pričela je skrbeti za povspenjanje industrije s tem, da je obljubljala podjetnikom podpore v raznih oblikah. Zagotavljala jim je davčne olajšave, ugodne tarife, brezobrestna posojila ali celo subvencije. S tem je hotela toliko dvigniti domačim duhom podjetnosti, kolikor privabiti tuje podjetnike v deželo.

Izprva so bila sredstva, s katerimi je hotela vlada razširati to propagando, zelo skromna. Od leta 1868 do 1880 je izdala v ta namen le 416.420 kron, tako, da prihaja na leto komaj 32.000 kron. Da je možno podpreti s tako svoto komaj eno manjših podjetij, je umljivo. Ali ideja gospodarske osamosvojitve je prodirala v vedno širše kroge, ki so pritiskali na vlado in zahtevali energičnih ukrepov.

Tako je izdala ogrska vlada od leta 1881 do 1907 četrto različnih zakonov v interesu povspenjanja industrijskega razvoja na Ogrskem, ki naj izpodrine tuje izdelke.

Zakon iz leta 1881, člen XLIV, zagotavlja davčne in pristojbinske olajšave in manjše subvencije, toda le gotovi vrsti tovarov. Tako je izdala vlada v ta namen med 1881 in 1890 svoto 1.259.530 kron, ali letnih 126.000 kron. Posledica temu je bila, da se je ustanovilo v tem času 280 novih tovarov na Ogrskem, ki so bile vse deležne zakonito zajamčenih udobnosti, kajti le tako jim je bilo možno tekmovali s tujo konkurenco.

Leta 1890 je izšel drugi tozadevni zakon kakor člen XLIII, ki je bistveno samo razširil to, kar je dovolil že zakon iz leta 1881. Vlada se je lotila te akcije z večjo vmeno. Njene letne podpore so narastle povprečno na 487.380 kron, tako, da je ta svota od 1891 do 1899 narastla na 4.386.412 kron. V tem času se je ustanovilo zopet 360 novih tovarov, ne oziroma se na tiste že obstoječe, ki so postale deležne vladne podpore.

Med tem je opozicija v budimpeštanskem parlamentu že močno narastla. Iu ta opozicija je bila glavni in najvišarnejši nositelj nove ideje o popolni neodvisnosti Ogrske — politični kakor gospodarski.

Vlada je izdala leta 1899 tretji zakon kakor člen XLIX, ki se ni oziral samo na povspenjanje večih podjetij ampak je skrbel tudi za malega obrtnika in njegove produktivne zadruge ter za razvoj hišne industrije. Podpore so bile deljene v velikem stilu. Iznašale so povprečno na leto 3.000.000 kron, ali skupno, med 1900 do 1906, svoto 20.689.184 kron. V tem času se je ustanovilo vsled vabljenih pogojev nadaljnih 198 novih tovarov.

Izlasti je podpirala vlada tekstilno, železninarstvo in strojarstvo ter konfekcijo. Tekstilna industrija na Ogrskem je izdelala leta 1898 s 13.024 delavci za 53 milijonov blaga. Letos daje 28.780 delavcem zaslužek in obeta produkcijo za 115 milijonov. Pisatelj teh vrstic je imel pred petimi leti priliko razgovarjati se z nekim tekstilnim tovarnarjem v Galacu, v Romuniji, židom seveda, o tem stremljenju Ogrske. Ta podjetnik se je izjavil pisatelju tako: „Ogrska obeta take udobnosti, da še pomišljal nisem, ali sežidam tam svojo novo tovarno ali ne. Ampak bilo je kakor v zgodovini: Veni! Vidi! Vici!“ Napredek ogrske tekstilne industrije kaže v letih 1905 in 1906 napredek v produkciji za 11%. Istočasno je pomnožila svojo produkcijo konfekcija za 27, železninarstva industrija za 39,5, in strojarne za 29%.

Vseh novih industrijskih podjetij — torej tudi takih, ki jih ni podpirala vlada — se je ustanovilo na Ogrskem med 1889 in 1897 nič manj nego 1609. Izmed onih 1289 podpiranih podjetij, ki so bila deležna vladnih udobnosti do leta 1906, jih je propadlo le 83, torej le 6,5%.

Borba za italijansko vseučilišče in vladna politika v Primorju.

Dunajski list „Die Zeit“ javlja, da je bil voditelj ministerstva za nauk Kanera vsprejet od cesarja in da je natančno poročal o dogodkih zadnjih dni. Cesar da odobruje vse odredbe v namen, da se prepreči nadaljni izgredi.

K temu poročilu dodaja rečeni list komentar, ki je zanimiv tudi za nas. Pravi namreč, da bi hotela avstrijska vlada nekako povspenjšati rešitev italijanskega vseučiliščnega vprašanja, a postopa tako očevidno pod pritiskom posebnih razmer, to je z ozirom na vnanjo politiko. Priznavašati da treba občutljivosti italijanskega naroda tembolj, ker treba apelirati na zvestobo Italije do trozveze.

Tu se torej odkrito priznava, kar se vedno naglašalo se slovanske strani: dejstvo, da obstoji v pogodbi med Italijo in Avstrijo posebna klavzula, s katero se poslednja obvezuje, da bo — imenujmo kar otroka s pravim imenom — svojo politiko v naših pokrajinah uravnavala po obzirih na občutljivost Italijanov, to je, da bo tirala v teh krajih italijansko politiko. To je torej tista znana politika viših obzirov, ki je v prokletstvo za nas Hrvatje in Slovence — vir našemu zlu in strastnim bojem na jugu monarhije. To je unicum, menda možen je edino le v Avstriji, da se iz jednega razloga, da bi se narod v kaki ptuji državi ne razjarjal, ohranjuje najljutejši boj v notranjem lastne države in da se ogorča do skrajnega svoje lastne zveste državljan.

List „Die Zeit“ pravi nekako, da to nikakor ne škoduje ugledu države, ako ureja svoje razmere pod pritiskom od zunaj. V konkretnem slučaju da bi Avstrija, ako ne zadovolji tej zahtevi Italijanov, le koristila intrigam proti — g. Tittoni, italijanskemu ministru za vnanje stvari! Torej krivično, enostransko in pristransko politiko le zato, da se italijanski gospod Tittoni reši iz nevarnosti! Tu se spominjamo neke vesti, ki jo je te dni prinesel neki nemški list — „Grazer Tagespost“ — se ne motimo. — Ta vest je vsebovala trditve, da so italijanski dijaki na Dunaju po nalogu iz Italije začeli razgrajati. To pa ne toliko radi kulturnega vseučiliščnega vprašanja, ampak iz notranje-političnih ozirav — Italiji! Irudentistični krogi v sosednjem kraljestvu — ki očitajo Tittoni preveliko odjenljivost nasproti Avstriji — da so hoteli razburiti javno mnenje v Italiji proti lastnemu ministru za vnanje stvari in v ta namen da imajo služiti odredbe proti italijanskim dijakom, ki jih ukrene avstrijska državna uprava. Teh vesti nismo hoteli niti zabeležiti, ali v zvezi z gornjimi izjavami v dunajskem listu zadobivajo na zanimivosti in — verjetnosti, da hoče avstrijska vlada reševati italijanskega Tittonia s politiko v naših pokrajinah.

Ali vsakdo poreče, da je to politika postavljena na glavo, ako kaka država uravnava svojo notranjo politiko po kriterijih od zunaj in z nasiljem na naravnih razmerah v notranjosti.

To je naravnost blazna politika, ako se kaka država etablira kakor nekaka rešilna postaja za ptuje ministre; za nas pa je to žalostno tembolj, ker nas uče izkušnje, odkar obstoji trozveza, da je metoda v tej blaznosti.

Zbližanje jugoslovanskih klubov.

Z Dunaja poročajo: V „Slovenskem klubu“ je bil včeraj sprejet dr. Šusteršičev predlog, da se klub principiarno izreče za skupno delo obeh jugoslovanskih klubov. Popoldne se vrše obravnave z „Jugoslovansko zvezo“ in je upati, da se že tekom popoldneva doseže skupnost.

Ogrska

V ogrskih političnih krogih se govori, da se je našla rešitev bančnega vprašanja v obliki, da zaprosi avstroogrška banka za podaljšanje privilegija separatno za Avstrijo in za Ogrsko. Od delniške glavnice ogrske banke se tretjina predloži v subskripcijo, dve tretjini prevzame pa avstrijskoogrška banka. V političnih krogih se zatrjuje, da ta način rešitve zadovolji stranko neodvisnosti in torej omogoči fuzijo koalicijskih strank.

Hrvatska.

Prepovedana črna maša.

„Hrvatska Svoboda“ poroča iz Djakova, da je tamošnji stolni župnik mons. Cepelič prepovedal črno mašo za pokojnega srboskega poslanca Davida Starčevića. Prepoved ki so jej vzroki neznani, je vzbudila veliko ogorčenost.

Drobne politične vesti.

Dr. Lueger — tajni svetnik. „N. Wiener Tagblatt“ javlja, da bo dunajski župan dr. Lueger 2. decembra imenovan tajnim svetnikom.

Dnevne vesti.

Paralelka na slov. pripravnici v Trstu in sicer na prvem razredu je dovoljena in ima vsled ukaza naučnega ministerstva stopiti takoj v veljavo. Tako se nam poroča z Dunaja.

Iz politične službe. Deželni predsednik kranjski je imenoval policijskega komisarja v Trstu dr. Ivana Liningerja okrajnim komisarjem na Kranjskem.

Italijanska sodba o italijanskih demonstracijah v Trstu. Pišejo nam:

Redki so sicer, ali jih je vendar tudi med Italijani treznih mož, ki znajo misliti in se tudi zavedajo, kako nesmiselno in ob enem za Italijane samo nevarno je tisto slepo besnenje italijanskih vročkrvnežev proti Slovincem.

In te dni mi je bila prilika, da sem govoril s par takih pametnih Italijanov. Razgovor nas je navel na demonstracije v Trstu minolega ponedeljka povodom dogodkov na Dunaju. Oba gosdoda sta krvavo obsojala surovi nastop demonstrantov proti naši slovanski šoli na Acquedotto. Jeden njiju je za-

ključil z besedami: „Quella mularia ha dimostrato di possedere una completa ignoranza politica; invece di far dimostrazione contro il Casino tedesco e altri tedeschi, dai quali furono bastonati a sangue, fecero una stupida dimostrazione contro la scuola slovena e con ciò contro gli Sloveni che non hanno fatto alcunché di male agli Italiani.“

Po slovenski: Tista mularija je pokazala popolno politično ignoranco. Mesto da bi bili demonstrirali proti nemškemu kazinu in Nemcem, ki so jih tepli do krvi, so priredili nemumno demonstracijo proti slovenski šoli in s tem proti Slovincem samim, ki niso naredili Italijanom nič slabega.

Če bi si voditeljni krogi italijanski tudi oziroma na to demonstracijo hoteli prati roke — češ: to je storila le mularija in mi ne moremo odgovarjati za to — jim odgovarjamo mi:

Vi ste odgovorni, vi, ker ste jih v novinah in z izgladi sistematično vzgajali v tako blaznost. Vedno, dan na dan ste jim vlivali strupa v srca in le vaše delo je, ako so jim srca sedaj zastrupljena in glave zmešane, da počenajo stvari, ki krvavo kompromitirajo vas, vaš življenj in vašo politiko, in ki morejo roditi le najslabše posledice za vaše narodne interese. Le psujite nas, le prirejte demonstracije proti našim učilnicam, mi pojdemo vendar dosledno svojo pot dalje in vaše besnilo nas bo le vspodbujalo k še intenzivnejemu delu.

Take jih imate, kakoršne ste si jih vzgajali v svoji slepi strasti. Če pa bodo na posledicah trpele tudi tiste vaše aspiracije, ki jim mi ne odrekamo opravičenosti — morali boste to pripisati le sebi!

Finančni uradi in 2. december. Povodom slavlja šestdesetletnega vladanja Njegovega c. in kr. Apostolskega Velikanstva počivati ima pri vseh oblastih in uradih finančne uprave dne 2. grudnia t. l. vsako uradovanje, izvzemši najbolj nužne slučaje. Radi tega dovolilo je c. kr. finančno ministerstvo z razpisom z dne 23. t. m., št. 82.365, izjemoma, da se pri vseh finančnih blagajnah in davčnih uradih izplačuje uže 1. decembra t. l. šele 2. istega meseca zapadla plačila na pokojnih in preskrbovalnih. Istotako dobe tudi državni uradniki svojo plačo za mesec december 1908 že 30. novembra t. l. mesto dne 1. grudnia 1908.

Jesenski avansma pri pošti. S 1. decembrom t. l. bo povišanih 177 poštinih asistentov za oficijale, 184 oficijalov postanejo viši oficijali.

Smrt umetnice. V Zagrabu je po dolgi in mučni bolezni umrla v 29. letu g. ca Rückova, igralka kr. dež. gledališča v Zagrebu in poprej dolgoletna korifeja na slovenskem deželnem gledališču v Ljubljani.

Tržaško učiteljsko društvo je imelo minoli četrtek, dne 19. t. m. v prijaznih Barkovljah svoje redno jesensko zborovanje. Udeležba je bila precejšnja, čeravno je bilo vreme nestanovitno.

Na to zborovanje so prišli tudi nekateri tovariši z Goriškega, ki so pokazali s tem najlepšo solidarnost s svojim najbližjimi kolegi.

Zborovanje je otvoril tov. predsednik, pozdravivši najprej goriške tovariše, potem pa posebno vrlega c. kr. okr. šolskega nadzornika g. Ivana Nekermanna, ki vselej rad obiskuje naša zborovanja.

Med poročilom o dosedanem delovanju je poudarjal predsednik posebno vlogo, ki jo je vložilo učiteljsko društvo na tukajšnjem magistratu glede zjednačenja stanarine med učiteljstvom spodnje in gornje okolice. Vloga zahteva namreč: 1.) naj se šteje učiteljstvu gorenje okolice stanarina spodnje okolice vsaj v pokojnino in 2.) naj se štejejo učiteljem leta za petletnino in za pokojnino od izkušnje usposobljenosti in ne od stalnega namčenja.

To poročilo je vzel učiteljstvo z zadovoljnostjo na znanje.

Temu je sledilo predavanje tov. predsednika Stipeta Ferluga o „naglasih v slovenščini“. Temeljiti razpravi je sledila živahna debata, v katero so posegli tovariši Antonin, Barba, Drejček, Valentič star. in dr.

Tov. Bratož je poročal nato o zborovanju „Zveze učit. društev“ v Gorici, ter potem predlagal nekaj resolucij, ki so bile vsprejete. Po tej točki je predsednik zaključil društveno zborovanje.

V prijateljskem krogu smo se zbrali potem pri skupnem kosilu v barkovijanskem „Narodnem domu“, kjer je g. Starc postregel vsem vdeležencem po vsaj svoji moči. Med kosilom nas je nenadno presenetil društveni pevski zbor pod vodstvom tov. Cirila Valentiča s himno našega društva, katere besedilo in napjev je zložil vrli predsednik Stipe. Tudi drugi zbori so se proizvajali zelo precizno; ugajali so tudi samospevi tovarišice Sancinove in tovariša Mahkote.

Po raznih napitnicah je odšlo učiteljstvo v tovarno ledu, kjer je pokazal g. ravnatelj Spanger, kako se po najnovejših metodah producira led, s katerim se zalaga skoraj ves Trst.

Na to se je zabavalo omizje zaostalnih lastavic še dalje v „Narodnem domu“, in tem je napil v vznemirjenem govoru novi tovariš Semc.

Družba sv. Cirila in Metodija ima v zalogi več tisoč izvodov brošuric: Hubad „Fran Jožef I.“ a 30 st. in T. Župan „Fran Jožef I.“ a 40 st. Ker se ravno letos praznuje šestdesetletnica vladanja Nj. Ve-

čanstva, bi bile te brošure kaj primerne za darila deci v naših šolah.

Družba sv. Cirila in Metodija naznanja, da ima le še par sto Miklavževih razglednic na razpolago. Rodoljubi — sezite po njih!

Tržaška mala kronika.

Demonstracije in šolski štrajk radi dunajskih dogodkov. Dijaki višje trgovske šole Revoltella, ki so že predvčerajšnjem opustili pouk v znak solidarnosti z italijanskimi visokošolci na Dunaju, so včeraj zjutraj skupaj z dijaki obeh občinskih srednjih šol, trgovske in nautične akademije in celo z delom učenk občinskega dekliškega liceja vzpizorili demonstracijo s tem, da so izostali iz šole in šli v zaprtih vrstah po raznih ulicah mesta.

Zvečer so se ponovile demonstracije po mestu s kričanjem in žvižganjem pred namestništvom in raznimi nemškimi lokali ter vzklikanjem na laško univerzo v Trstu in pevanjem raznih laških patrijotičnih pesmi. „Eintracht“ je pa bila močno zastražena s koronom policije. Demonstracije, katerih se je udeležilo okoli tisoč večinoma mladih ljudi, so trajale do 11 ure in pol zvečer. Policija je tuptam razganjala demonstrante in aretirala več njih, zlasti mnogo dijakov. V ulici Torre bianca je bili aretirani nek laški duhovnik.

Tatvina v plinarni. — Uprava občinske plinarne je naznanila policiji, da je bilo od junija sem okradeno od neznanih storilcev 1000 do 1100 komadov jutnih žakljev, ki se rabijo za transport koka, in razun tega še 200 novih žakljev. Škoda znaša 460 K.

Aretirani ulomilci. — Pred petimi dnevi je bil v stanovanju mesarja Petra Ritossa, na trgu Barriera vecchia št. 4, izvršen ulom. Tatovi so odnesli oblačil in perila v vrednosti 400 K in revolver.

Dva dni potem so našli policijski agenti pri neki starinarki skoraj vse vkradene predmete. Poizvedbe so privedle do aretacije neke Ivanke Polak in njenega sina Marcela, dobro znanega na sodniji. V njenem stanovanju so našli par blač in spodnje krilo, ki jih je okradenec spoznal za svojo last. Mati in sin sta bila aretirana, ravnotako nek Teodolind Folla, ki se tudi vdeležil uloma.

Aretirani so bili izročeni deželnemu sodišču.

Proklet alkohol! G. Treves je bil včeraj zvečer poklican na pomoč za nekega pijanca, ki je ležal v ulici Molin a vento kakor mrtev na tleh. Trije stražniki so ga spravili v bolnišnico.

Loterijske številke izrečane dne 24. novembra 1908.

Praga 39, 76, 51, 11, 48.

Lmvo 71, 56, 23, 62, 25.

Smešnica. — Plemenit dolžnik. — Vidim, da greš k tretjemu krojaču. — Veš, to delam iz prave ljubezni do bližnjega, jaz rad razdeljujem svoje dolgove.

Koledar in vreme. Danes: Konrad škof. — Jutri: Virgilij škof. — Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 10 Cels. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: večinoma jasno; semtertja megleno. Hladni vetrovi. Temperatura hladna.

Naše gledališče.

V nedeljo uprizori se na našem odru igra iz domače literature: dramatizacijo slavnega Kršnikovega romana „Testament“.

Tržaška gledališča:

POLITEAMA ROSSETTI. Moramo že a priori obžalovati, da se ne moremo širiti v daljšem poročilu o sinočnjem velikanskem uspehu, ki ga je dosegla slavna umetnica Giacinta Pezzana, to pa valed malega prostora, namenjenega za to rubriko. Sploh pa lahko rečemo, da v tej umetnici se izraža v vsaki besedi, v vsakem zdihljaju in v vsakem kretanju vzvišen umetniški talent, svoj kulminanten uspeh pa je dosegla v umirajočem momentu, za katerega je bila pozvana kar petkrat, med burnim aplavzom, na oder.

Danes Giacinta Pezzana uprizori komedijo „La Marescialla“ v 3 dejanjih. FENICE. Nocoj ob 8. uri bo prva predstava operete „Tri želje“, spisala Krema in Lindau, uglašbil pa jo je Zibner.

Društvene vesti.

„Učiteljsko društvo“ naznanja, da ne bo danes navadne pavske vaje. Prosi se pa vai pevci in pevke, da se gotovo vdeležijo vaje, ki se v kratkem naznani.

Odbor pevskega društva „Adrija“ v Barkovljah vabi tem potom vse gg. pevce na važen pogovor v gorenji dvorani „Narodnega doma“ in sicer v nedeljo 29. t. m. ob 1 uri popoldne.

III. redni obč. zbor „Slovenije“ na Dunaju se bo vršil dne 29. t. m. v društvenih prostorih, VIII. Breitenfeldergasse 20. z običajnim sporedom. Začetek ob pol 2. pop.

Telovadno društvo „Tržaški Sokol“.

V soboto dne 5. decembra t. l. se bo vršil Sokolov „Miklavžev večer“ v dvorani „Narodnega doma“, na kar se že danes opozarja člene, njih družine in prijatelje Sokola. Podrobnosti se priobčijo pozneje. Na zdar!

Dramatično društvo ima danes zvečer ob 7. uri odborovo sejo.

„Miklavžev večer“ priredi „Čitalnica“ pri sv. Jakobu v nedeljo dne 6. decembra v društvenih prostorih. Darila se sprejemajo vsaki večer v „Čitalnici“.

Darovi.

Na ženitovanju Meula-Valič nabralo se je na predlog „Velikega očeta“ Ivana Valič-a 5 kron za Cirilo-Metodijevo podružnico in 5 kron za „Vrdelskega Sokola“. Skupaj 10 kron. Slava zavednim „chcetarjem!“ Načelnistvo.

G. Jakob Vatovec je daroval za pavsko društvo „Kolo“ v Trstu 20 kron, za kar se mu izreka tem potom najsrčnejša zahvala.

Jakob Meula in Josipina Valič sta o priliki njihove poroke darovala za sv. Ivansko podružnico C. i. M. in za „Vrdelskega Sokola“ 10 kron.

V korist Ciril Metodove podružnice in Vrdelskega Sokola so preplačali ozir. darovali na nedeljski slavnosti gg.: Rybač 4 K; dr. Slavik, Lj. Modic in Irma Gasperšič po 2 K; dr. Vilfan, Roncelj, Šavrin, And. Ličen, Prelec V., Sušelj A., Kunstič M. in S. Fonda po 1 K; Marc S., Fonda Vuče po 60 stot.; Jože Fonda 50 st., Valič J., Puher. Marc J. M., Kuret, Mikeluc S. M., Godina A., Barretto A. po 40 st.; N. N. 30 st.; Milostnik in Zullian 20 st.

Zahvaljuje se Načelnistvi.

Porotno sodišče.

Radi goljufije. Včeraj je sedela pred porotniki 31-letna šivilja Marija Sardoch iz Trsta radi goljufije. Navtežila je ljudem, da je jako premožna, in je na ta način izmamila več ljudem dragulje in druge vrednostne v skupni ceni 1308 K. Drugikrat je dala v jamstvo poštno-hranilno knjižico, glasečo se na K 300, v istem pa so bile vložene na račun le 3 K. Pri zaslišanju se je obtoženka priznala za krivo in povedala, da je po ločitvi od svojega moža prišla radi bolezni v najhujšo bedo.

Na podlagi pravoreka porotnikov je bila obtoženka obsojena na sedem mesecev zapora.

Gospodarstvo.

Nemško bančno uradništvo proti slovanskim bankam. — Kakor se nam poroča telefonično z Dunaja, je tamkaj zborovalo avstrijsko dšustvo bančnih in hranilničnih uradnikov. Ob tej priliki se je napadalo češke banke in je pozival neki visoki dostojanstvenik k odločnemu nastopu proti slovanskim denarnim zavodom ter v obče proti njih gospodarstvenemu razvoju.

Iz tega se najbolje vidi, kako so vsi elementi složni v pritiskanju vsega, kar je slovansko, med tem, ko se pri nas skuša pod plaščem socijalne organizacije razdvojno vplivati.

Železni krog. — Pod tem naslovom pri naša „Slovo polskie“ v številki 542 zanimiv članek o češkem denarstvu, ki označuje v najljepši luči sedanjo situacijo. Pravi da je vzbudilo financovanje oddaje surovega netilnega petroleja za gališke državne železnice silen vihar v dunajskih finančnih krogih. Poleg ostrega napada, ki naj bi razburil češke kroge, so konečno podtikali vsej stvari celo politične motive.

Velike dunajske banke so ponudile poljskim producentom pogoje, ki so bili že sami na sebi že silno pretirani in bi bila poleg tega vsled raznih obveznosti trgovska samostojnost podjetja popolnoma ubita. Pogajanja so se umevno razbila. Nato se je oglasila dunajska banka Niederösterreichische Eskompte Gesellschaft, katera ponuja nenavadno ugodne pogoje. Zdravi instinkt vendar privede producente do tega, da se izognejo te laskave oferte že se stališča emancipacije monopola dunajskih bank in v smislu principa svobodne konkurence.

Opozarja se, da je vsakdo, minister, uradnik ter ves državni stroj podvržen ljudski kontroli; nasprotno pa kujejo finančni mogotci brez kontrole, brez odgovornosti, brez odpora in protesta železni obroč okoli državnega gospodarskega stroja.

Naj zadostuje omeniti železniški kartel pod čegar pritiskom za ohranitev državne colnine sta onemogla obrt in poljedelstvo in se stekajo iz proračunov železniškega ministerstva milijoni in milijoni od preplačane g a železa v žepu železnih baronov.

Ta kratki članek karakterizira jasno današnjo situacijo in bilo bi že čas, da nastopijo politični krogi vseh Slovanov složno proti takemu izkoriščevanju.

Motenja prehrane otrok

nastajajo po največ samo tam, kjer se ne rabi primerno živilo. Tu pomaga iz zadrege „Kufek“; je to edino pravilno živilo za zdrave otroke in tudi take, ki ob slabi oziroma nezadostni prehrani zaostajajo v razvitku ali imajo rachitis.

Gumijevi izdelki in podmorske cevi.

Josef Reithoffer's Söhne Dunaj

Podružnica v Trstu - Corso 29

Zaloga aparatov za steriliziranje po dru. Soxhletu, raznovrstnih razprašilnikov potrebnih za Massage mes. pasov, aparatov za telovadbo

Gostilna „Al buon ritrovo“

TRRT — Ulica Stadion št. 19

Toči se istrsko, dalmatinsko, vipavsko pristno vino; PIVO DREHER prve vrste. DOMAČA KUHINJA. KRAŠKI TERAN. ANDREJ FURLAN, lastnik.

GIOV. PELLIS, Trst

ulica San Antonio 9, nasproti kavarni

„STELLA POLARE“

Prodajalnice porcelana kamenine in kristalov.

Popolne servise za umivalnike. — Namizne servise za kave in čaj v bogati izbiri. — Raznovrstni krasni predmeti iz porcelana in lončarine, jako primerni za darove. — CENE JAKO ZMERNE.

Fratelli Räuber Trst, ulica San Lazzaro št. 2

Skladišče ustrojenih kož, kože za čevljarje in sedlarje. Lastna tovarna ustrojenih gornjih kož (tomaje) Izvršuje naročbe za vse kraje v pokrajini.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ

Dr. Viktor Bandel

Trst, ulica San Giovanni 7, I. nads.

9-1 3-6

Zaloga tu- in inozem. vin, špirta in likerjev

in razprodaja na debelo in drobno

TRST. — JAKOB PERHAUC — TRST

Via dell'Acque št. 6. (nasproti Kofe Centrale).

Velik izbor francoskega šampanja, penečih dezertnih talijanskih in avstro-ogrskih vin. Bordeaux, Burgunder, renskih vin, Mosella in Chianti. — Rum, konjak, razna žganja ter posebni priatni tropinovec slivovec in brinjec. — Izdelki I. vrste, došli iz dotičnih krajev. Vsaka naročba se takoj izvrši. Razpošilja se po povzetju. — Ceniki na zahtevo in franko. — Razprodaja od pol litra naprej.

Tovarna cementnih cevi in plošč, teracov, betona i artif. kamenja

ARISTIDE GUALCO - TRST

ulica S. Servolo št. 2.

Telefon 21-42.

Mnenje gospoda dr. a R. Fleckseder-ja

azistenta II. zdravniške klinike gospoda dvornega svetnika prof. NEUSSER-ja na Dunaju.

Gosp. J. SERRAVALLO

Trst.

Zahvaljujem se Vam za poslano buteljke Vašega izdelka ŽELEZ-NATO KINA-VINO SERRA-VALLO (Vino di China Ferruginoso Serravallo), ki Vam jako rad potrjujem, da ga vsled naših kliničnih skušenj jako rad predpisujem tudi privatnim klientom, ki trpé na pomankanju slasti, šibkosti in malokrenosti.

DUNAJ, dne 4. januarja 1908.

Dr. R. Fleckseder.

Patentiran divan-postelja MACHNICH

Okrasi radi svoje krasne elegence vsaki prostor in se spremeni v hipi s samim premakljajem v jako komodno posteljo z lastnimi žimnicami in blazinicami.

Prospekti zastoj. — Eventuelno na mesečne obroke.

Lastna delavnica za vsakovratno tapcirarsko in elepševalno delo.

G. MACHNICH, Trst, ul. S. Giovanni 10.

Novo pogrebno podjetje

Pisarna in prodajalna Via Vincenzo Bellini št. 13.

Telefon št. 1402 (poleg cerkve sv. Antona Novega) Telefon št. 1402

Zaloga oprave ulica Massimo D'Azeglio št. 18

Prirreja pogrebe od najprostejše do najelegantnejše vrste v odprtih, kakor tudi v s kristalom zaprtih vozovih.

Ima bogato zalogo vseh potrebnih za mrliča, kakor: kovinaste in lepo okrašene lesene rakve; čevlje, vence iz umetnih cvetlic, kovine, porcelana in perl.

Bogata zaloga: VOŠČENE SVEČE. Cene nizke, da se ni bati konkurence.

Za slučaj potrebe se uljudno priporočajo HENRIK STIBELJ in drugi.

Vesti iz Goriške.

S Tolminkeskega. Poročali ste že a nemškutarskem dacarju, katerega je nam po slal modri deželni odbor, da pobira v našem okraju vžitino na pivo. Mi smo vsi tega človeka siti in zahtevamo, da se takoj odstavi, dokler je še provizorično nameščen. Ta mož je vpokojeni finančni respicijent z letno pokojnino K 1355, od katere lahko živi. Ako ni bil za finančno službo več sposoben, ni tudi za to, ki je prav težka. Sploh pa nam ne gre v glavo, zakaj deželni odbor tako rad namešča državne vpokojence, kajti kdor ni več za državno službo ne more opravljati tudi deželne. Taki vpokojenci uživajo miru, a služijo vendar dalje n. pr. pri deželnem hipotečnem zavodu in tako jemljejo za služek drugim sposobnim ljudem, ki se trudijo noč in dan, da bi dobili kosček kruha.

Ta krivica se more odpraviti in prenehati morejo enkrat za vselej vse protekcije ob podeljevanju deželnih služeb. To stvar poslagamo toplo na srce novemu deželnemu zboru in deželnim odbornikom!

Popotni utisi z gornjega Krasa. — Zlati solčni žarki me zablajajo le preradi v srobočno naravo. Toda človek ne živi le od lepih utisov ni svežega zraka.

Nujno potreben telesnega okrepčila sem jo zvil v preprosto vaško krčmo. Zamišljeno sem zrl iz svojega kota po sobi in opazoval goste. Med temi je bilo tudi nekaj lovcev, tržaških Italijanov. Nekateri med temi so govorili še precej dobro slovensko, a vsi so jo razumeli za silo. Ko so zahtevali račun, je prišla krčmarica in jim povedala znesek, ki so ga imeli plačati. Pri tem, se jim je pokazala zelo servilno ter jim spisala na papir račun v prav klasični kolobociji nekake pseudo-italijanske. Lovci so govorili ž njo slovensko, a ona, strmujoča se pred njimi materinsčine, jim je postregla z računom, v katerem sem slučajno opazil sledeče krasne izraze:

Rojč (voda iz rogaške slatine), kučar (voznik lovcev), butilje, sifon, kefe, paradori (poganjaci) itd.

Kaj ne, da so to prav lepi izrazi! To je pristen Dantejev jezik.

Nekega dne mi je prišlo slučajno v roke pismo, ki je pisal slovenski delavec svojemu bratu k vojakom. Naslov je tak-le:

G. Vincenz T. . . .
k. u. k.
Land, Infanterie Rig N. . . .
in

11. komp.

Seveda ni to edini naslov te baže, ker pišejo navadno svojcem, če-le možno, pokvarjene spakedranke iz tujih jezikov rajše nego pristne slovenske izraze.

Bolj originalen je odgovor na brata.
koraža Popolo
e Le Riškorska bandera
Roša Trionfera
Dragi Vincenzjo

Zdaj sledi pismo v slovenščini, da človeka ščiplje po zelodcu, ko je čita konec pisma tvori ta stavek:

Živjo Slovenska stranka.

Nista-li oba sluha črna madež na naši zavednosti? V prvem se hoče klečepazenjem, s hlapčevsko ponižnostjo ustreči tujcem.

Drugi slučaj nam dokazuje, kaka kolobocija vlada v glavah nekaterih Slovencev. Vsekakor značilno za naše razmere, kje si narodni ponos? Kako vzbuditi narod iz te duševne tmine ter mu vbuditi saj iskro narodnega ponosa.

Bridka ironija je to, da smo v teoriji stebri napredka in narodnega ponosa, praksa pa nam odgrinja tako sliko za kulisami. Če najdem še kaj podobnega, sporočim vam gotovo, da stresete te mevrze za ušesa.

Opazovalec.

Vesti iz Istre.

Pangermanizem v Istri. — Na električni železnici Matulje Opatija so zadnje dni začeli odpuščati slovanske vslužbenke in jih nadomeščati z Nemci, ki ne znajo besedice hrvaški.

Vesti s Kranjske.

Morilec vipavskega dekana Erjavca, na smrt obsojeni Viktor Pangerc, le v tork ob 1. uri popoldne umrl v zaporih ljubljanskega c. kr. deželnega sodišča. Truplo so iz zaporov prepeljali v mrtvašnico k sv. Kristu.

Poučni tečaj za gostilničarje otvori v Ljubljani deželna zveza za spromet s tujci z dnem 7. januarja 1909. Poučevalo se bo umetno kuharstvo, serviranje, hotelsko knjigovodstvo, dopisovanje in o ravnanju z vinom in pivom. Kuhinjo je dal na razpolago „Narodni dom“. Tečaj bo trajal 4 tedne.

30 milijonov v „Mestni hranilnici ljubljanski“. — Pri mestni hranilnici v Ljubljani so hranilne vloge prekoračile v tork višino 30 milijonov kron. S hranilničnega poslopa je radi tega veselega dogodka vibrala narodna trobojnica.

Vesti iz Štajerske.

Nemci se uče slovenski. — V Gradcu priredijo učni tečaj iz slovenščine za nemške visokosolce.

Griza razsaja v Kapli ob Dravi in okolici. Dve osebi sta že umrli na tej hudi bolezni. Zdravniki pravijo, da so dobili lujša bolezen valed slabega sadovnega mošta.

2. decembr v Mariboru. Mestni magistrat mariborski je sklenil, da se na predvečer 2. decembra ne priredi razsvetljava, temveč bodo pobirali mestni uslužbeni od hiše do hiše za mestne ubože in otroke.

Razne vesti.

Velik potres na Španskem. — Na več krajih španske je bil v nedeljo močan potres, ki je porušil več zgradb in hiš. Ubitih je bilo tudi več oseb.

Ponaredbe. Z napredkom današnjih časov porajajo se žalibeg vsakovrstne ponaredbe. V mesta prihajajo vsakovrstna pokvarjena živila, na deželo pa ponarejeni proizvodi. Tako je postal tudi „Schichtovo mlo“ žrtve takih ponaredb. Zato naj pazijo gospodinje pri nakupovanju na varstveno znamko „jeleu“ ter napis „Schicht“.

Objava.

Podpisani objavlja, da od današnjega dne ne prevzema nobene odgovornosti za svojo ženo CECILJO KOBAL in ne pripoznava nobenih njenih dolgov in nobenih tirjatev.

TRST - SV. JAKOB, 26. 11. 08.

JAKOB KOBAL.

Ugodni prilika Proda se partija garantiranih Singerjevih šivalnih strojev za družinske potrebe, uporabljivih za vsako delo. Cena K 64. Preprodajalcem popust. Ulica S. Caterina 9, Dvorščice, Skladišče 1 A. 1856

Radi bolezn proda se po jako nizki ceni skladišče oglja. - Ulica Petronio št. 5. 1857

Udovec 50 let star išče v svrhu ženitve udovo ali samico do 50 let nekoliko izobraženo. Rese ponudbe pod „A. L.“ Skedenj št. 316. (1851)

Kraški teran in belo vipavsko, prodaja Anton Stare, Trst, ul. San Lazzaro št. 22, po 96 stotink liter, in belo 72 stot. Za gostilničarje in krčmarje dogovorne cene 1852

Dve veliki sobi uporabo kuhinje se odda v najem za 22 gld. mesečno. Ulica Fabbri št. 1, po Scala dei Fabbri na desni. Voda v hiši. 1889

Ženitna ponudba. 28-letni uradnik, Slovenec, v stalni službi se želi seznaniti v svrhu ženitve z 18-24-letno, simpatično, nekoliko izobraženo gospico Slovenko ali Hrvatiko, iz mesta ali iz dežele; premoženje postranska stvar. Le resne, ne anonimne ponudbe, če mogoče s sliko, ki se takoj vrne, je pošiljati na Inzeratni oddelek Edinosti pod „Srečna bodočnost M. B.“ do 30. t. m. Stroga tajnost zjamčena. 1829

Trgovina z manifakturnim blagom

Ant. Sanzin pok. Frana

TRST — ulica Barriera vecchia št. 11

Velika izhera: Sraje za moške belih, barvanih in fuštanjastih. Zimske maje, spodnje hlače, konficionirano blago za delavce; ovratnice in ovratniki. NAJNIZJE CENE.

Novici in Novice

ne zamudite obiskati dobroznano slaščičarno :::

Matteo Stoppar, Trst

ulica S. Giacomo št. 7 (Corso)

Filijalka: Via Giuseppe Caprin št. 9

kjer najdete bogato in veliko izbero Konfetov bomboniere in slaščic po zmernih cenah. — Vina in likerji prav dobri v botilkah. Telefon 1464

Pozor gostilničarji!

Z ozirom na naredbo c. kr. Namestništva v Trstu glede prepovedi točenja novega vina naznanja podpisano društvo, da ima na prodaj še kakih

400 hektl. dobrega starega vina

(belo in črno)

Potrošno Obrtno Gospodarsko Društvo v Buzetu (Istra)

Velika zaloga volnenih pogrinjal

Prešitih pogrinjal lastnega izdelka

Pokrivala, perilo, trliz,

flanelastih robcev in

bombaževine.

Specijaliteta olne in žime za žimnice.

Vse to se dobi pri

Josipu Wollenigh,

TRST, ulica Malcanton št. 12. o o o o o

Stanovanje primerno išče mala družina (3 osebe) v bližini velike vojašnice. Prednost imajo stanovanja v novi hiši, ali ona, katera imajo vplejano vodo in plin. Pogodba tudi za več let. Ponudbe pod „Tri osebe“ na Inzeratni oddelek Edinosti. 1721

V mlekarni „Hrušica“ ulica delle Poste št. 16 dobiva se naravni med I. vrste. 1794

Kaj

ne pripoznate, da je **CERES** - jedilna zabela (iz kokosovih orškov) najboljša? Ista ni samo najfinejša in najcistejša, temveč tudi najcenejša in najizdatnejša, kar sem jih kedaj kupila.

Poskusite samo enkrat! - Ne bo Vam žal

Giuseppe d'Andrea

Teracerarski mojster

Trst - San Giacomo in Monte 6

Prvo podjetje za nayaadna in fina teracerarska dela

obstoječe od leta 1852

Sprejme se tudi popraviljavja.

Shajališče v Mirodlinici Mizzan (S. Giacomo) S. Jakob.

Pult (visoka pisalna miza) malo časa rabljen, proda „Inzeratni oddelek Edinosti“ (v ul. Galatti št. 18, pritličje — Narodni dom). 1734

Umetni fotografični atelje

pri sv. Jakobu

ulica Rivo št. 42 (pritličje) TRST.

Izvršuje vsako fotografično delo kakor tudi razglede posnetke, notranjost lokalov, porcelanaste plošče za spomenike, itd. itd.

POSEBNOST

Povečanje vsakater fotografije.

Radi udobnosti P. M. naročnikov sprejema naročbe in jih izvršuje na domu ali zunaj mesta.

TELEFON št. 483

Restavracija Finding

(PRI BELEM MEDVEDU)

TRST - ulica Cologna 11 - TRST

Veliki lokali s plesno dvorano, lepim zagretim kaminom iz linoleja, biljardom Sedfert, separatom igralnimi sobam ter dvorano za klube in društva. Najpripravniji lokal za društvene zabave, zborovanja, svatbene gostovanja itd. itd.

Vsako nedeljo in praznik

plesni venček z orkestrom

Prostor za tisoč oseb

DROGERIJA Josip Zigon ul. Cesarina 8

FILIJALKA NA PROSEKU ŠTEV. 140

Izbor drog, barv, čopičev, pokostil, parumov, fin. mlo — Zaloga mineralne vode, voska za parkete, na mrzlo pripravljenege sirupa, tamarinda, malinova itd. itd.

Najbolja dalmatin. vina

jamčeno pristna iz solčnega otoka Visa navadna v sodih in fina namizna v buteljkah

Opolo, črno in belo sladko.

SPECIJALITETA: pristna Kurlaška v buteljkah. — Samo pri

JURAJ-U MARASOVIĆ, TRST

ulica Chiozza št. 17 (vrt) S. Pavlinovic

Dostavljanje franco na dom. — Cena zmerno. — Svoji k svojim

Arturo Petrucci pok. Ant.

kovač-mehanik za stroje in motorje

Tovarna štedilnih peči (SPARHERD)

TRST, ulica Pondares 10. Telefon 971.

Prodajalnica zgotovljenih oblek in blaga
G. Mayer Grego
Zrst, ulica Riborgo št. 23, Trst
Specijaliteta: Obleke za dečke.
Izbera perila in pletenin.
Veliki prodajalnici črveljev
ul. Riborgo 25 TRST ul. Nuqva 49
Velika izbira črveljev za moške, ženske in otroke, kakor tudi črveljevčkov.

Trst, ulica Pauliana št. 8, Trst

Zaloga dalm. vina
Prodaja se zjamčeno pristno, novo dalmatinsko vino lastnega pridelka iz Podstrane pri Spiljetu. — Brezplačno na dom po sledečih cenah:
Črno, po 64 st. Belo viško po 80 st.
Opolo „ 72 „ Istrsko „ 61 „
Filijalka (krčma) v ul. G. Rossini 10

Nad 40-leten vseh
PASTIGLIE PRENDINI
od ogolunjenega sladke škorpje
znajditelj in izdejalatelj P. PRENDINI v Trstu
Počastčeno s kolajnam in diplome.
Zdravniško priporočeno pri grlobah, kašlju, hripavosti, kataru.
Podeljujejo pevcom in govornikom čist glas.
Zaloga v lekarni PRENDINI in v vseh boljših lekarnah v Trstu in Evropi.
Paziti je na nepoštene ponarejanja
ZAHTEVAJTE VEDNO „PASTIGLIE PRENDINI“.

BOGOMIL PINO

bivši urar v Sežani
ima svojo novo
prodajalnico ur
v TRSTU
ul. Vincenzo Bellini št. 13
nasproti cerkvi sv. Antona poverja
vsakovrstne verižice po
pravih tovar, cenah.